

**BUZINKAY GÉZA:
SÓS JÓZSEF (1906–1972)¹**

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai, Gazda István
vezetésével, közreműködött: Szállási Árpád**

Sós József professzor 1906-ban született Orosházán, vidéki munkás családban. Az egyetemet Debrecenben végezte, de 1928-ban már Verzár Frigyes professzor mellett dolgozott az Élettani Intézetben, utóbb pedig a tihanyi Magyar Biológiai Kutató Intézetben. 1931-ben, szigorló orvosként pályadíjat nyert. A következő évtől kezdve a debreceni közkórházban kapott segédorvosi állást, 1932 végén pedig Orosházára került. Itt négy évig magánpraxist folytatott. Eközben fordult a népegészségügyi problémák felé, és tapasztalatait több dolgozatban megírta. 1936 szeptemberében Mansfeld professzor hívására a pécsi egyetem Kórtani Intézetébe ment tanársegédnek. 1940-ben magántanár lett, a következő évben pedig az Országos Közegészségügyi Intézetben új osztály létesítésére kapott megbízatást mint közegészségügyi felügyelő. Az új osztályt néptáplálkozás-kutató osztály néven megszervezte és több mint hat éven át vezette. Közben, 1943-ban Golyvakutató Állomás szervezésére és vezetésére kapott megbízatást. Az Állomás hatalmas gyakorlati és tudományos anyagot gyűjtött össze a pajzsmirigy-zavarokról, s ezzel megvetette alapját a hazai golyva-prevenciónak.

1946 januárjában a pécsi orvoskaron rendkívüli tanár lett. Az ideiglenes kormány Budapestre költözésekor a népjóléti miniszter a Minisztérium egészségvédelmi főosztályának megszervezésével és vezetésével bízta meg. Sós professzor később visszatért a tudományos munkához, s az Országos Közegészségügyi Intézetben csoportigazgatóként tevékenykedett. 1948-ban egyetemi tanárrá nevezték ki a Budapesti Orvostudományi Egyetem Kórélettani Intézetében, s ezt vezette haláláig. Két tanévben tudományos rektor helyettes, 1964–1967-ben pedig az Egyetem rektora volt. 1971-ben megbízták az Országos Dietetikai Intézet megszervezésével, amelynek igazgatói teendőit ugyancsak élete végéig ellátta.

Gyakorlati és szervező tevékenysége mellett jelentős elméleti, tudományos munkásságot is kifejtett. Nyolc könyve közül az egyik öt kiadásban is megjelent. Dolgozatainak száma meghaladta a kétszázötvenet.

Tíz éven át az Egészségügyi Tudományos Tanács elnöke volt. Tagja volt több akadémiai és ETT bizottságnak, a Tudományos Minősítő Bizottság Elméleti Orvosi Szakbizottságának és a Szakorvosi Vizsgabizottságnak, valamint az ETT vezetőségének. Elnöke volt az Egészségtudományi Bizottságnak. Munkásságáért számos kitüntetésben és érdemrendben részesült: Kiváló Orvos (1954), Munkaérdemrend arany fokozata (1970), Kossuth-díj (1959). Szakmai kitüntetésként tudományos egyesületektől elnyerte a Högyes-, Wessprémi-, Markusovszky-, Fodor-, Hetényi- és Semmelweis-émlékérmet. A Magyar Tudományos Akadémia 1962-ben levelező tagjává választotta.

A Magyar Orvostörténelmi Társaság vezetőségi tagja volt, rendszeresen tartott orvostörténelmi előadásokat, számos tanulmány, dolgozat megírása fűződött nevéhez.² Högyes Endre életművének feldolgozása különösen kiemelkedett orvostörténelmi munkásságából. Több dolgozatát

folyóiratunk közölte – melynek haláláig szerkesztő bizottsági tagja volt –, s a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár tudományos tanácsának tagjaként intézetük tudományos irányításába is bekapcsolódott. Kiemelkedő orvostörténeti munkásságáért és Alföldy Zoltán professzorral írt Högyes-monográfiájáért³ kapta meg a Weszprémi-emlékérmét.

¹ Forrás: B. G. [Buzinkay Géza]: Sós József (1906–1972). = Orvostörténeti Közlemények 66–68 (1973) pp. 365–366.

² Sós József néhány orvostörténeti publikációja (– *a szerk. összeáll.*):

Sós József: Markusovszky szerepe az orvoskari építkezésben. = Orvosi Hetilap, 1963. pp. 1281–1283.

Sós József: Markusovszky Lajos. = Orvosi Hetilap, 1965. pp. 2450–2453.

Sós József: Lajos Markusovszky. = Acta med. Acad. Sci. hung., 1966. pp. 1–6.

Sós József: Semmelweis (1818–1865). = Acta Chir. Acad. Sci. Hung., 1966. pp. 1–12.

Sós József: Semmelweis (1818–1865). = MTA Biológiai Tudományok Osztályának Közleményei, 1966. pp. 41–50.

Sós József: Korányi Sándor a budapesti orvostanári karban. In: A Korányi Sándor Társaság tudományos ülései 7. 1966. Bp., 1967. pp. 17–18.

Sós József: Az önálló orvostudományi egyetem szervezete és működése. 1951–1968. In: A Budapesti Orvostudományi Egyetem jubileumi Évkönyve. (1749–1969). Bp., 1969. pp. 81–120.

Sós József: Jendrassik Jenő (1824–1891). In: A magyar orvosi iskola mesterei. Bp., 1969. pp. 93–100.

Sós József: Högyes Endre (1847–1906). In: A magyar orvosi iskola mesterei. Bp., 1969. pp. 135–144.

Sós József: Jendrassik Ernő (1858–1921). In: A magyar orvosi iskola mesterei. Bp., 1969. pp. 163–169.

Sós József: A hazai kísérletes orvostudomány megalapozói. = Magyar Tudomány, 1971. pp. 25–35.

Sós Józsefnek az Orvostörténeti Közleményekben megjelent néhány tanulmánya (– *a szerk. összeáll.*):

Sós József: Adalékok a „távolból gyógyítás” történetéhez. Egy orvos levelezése az 1933–1872 években. = Orvostörténeti Közlemények 10–11 (1958) pp. 24–34.

Sós József: Högyes Endre. = Orvostörténeti Közlemények 15–16 (1959) pp. 5–21.

Sós József: Semmelweis (1818–1865). = Orvostörténeti Közlemények 43 (1967) pp. 21–27.

Sós József: Semmelweis emléke műalkotásokban a Budapesti Orvostudományi Egyetemen. = Orvostörténeti Közlemények 46–47 (1968) pp. 129–136.

Sós József: Tangl és Hári, a hazai anyagcsere-kutatás és a biokémiai iskola megteremtői. = Orvostörténeti Közlemények 51–53 (1969) pp. 143–154.

³ Alföldy Zoltán – Sós József: Högyes Endre élete és munkássága. Bp., 1962. 197 p.